

УДК: 339.727.22:347.7(4-672EU)

Biblid 1451-3188, 16 (2017)

Год XVI, бр. 61-62, стр. 266–272

Изворни научни рад

УРЕДБА О ПРЕЛАЗНИМ АРАНЖМАНИМА ЗА БИЛАТЕРАЛНЕ ИНВЕСТИЦИОНЕ СПОРАЗУМЕ ИЗМЕЂУ ДРЖАВА ЧЛАНИЦА ЕУ И ТРЕЋИХ ДРЖАВА

др Душко ДИМИТРИЈЕВИЋ¹

др Иван ДУЈИЋ

Abstract: The Regulation (EU) No 1219/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 establishing a transitional arrangement for bilateral investment agreements between the member states and third countries represents a major step towards the establishment and implementation of a single and equitable foreign investment protection system in the EU.

The Regulation finalizes discussions regarding the legal effects of BIT between EU member states and non-EU countries. The basic dilemma regarding BIT outside the EU comes from Article 207 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), which regulates foreign direct investment within the exclusive competence of the EU. Before the Lisbon Treaty came into force on 1 December 2009, certain Member States were authorized to access the BIT, while the EU secured foreign investment liberalization and focused on free-trade agreements. It is also important that the Commission is currently negotiating investment specifics, including the protection of investments in the context of talks on a free trade agreement with some countries outside the EU (e.g. Canada, India and Singapore). The Lisbon Treaty has

¹ Институт за међународну политику и привреду, Београд.

Е-маил: dimitrijevicd@diplomacy.bg.ac.rs, ivan@diplomacy.bg.ac.rs.

Рад представља део научног пројекта Института за међународну политику и привреду: „Србија у савременим међународним односима – стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти”, финансираног од стране Министарства, просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије (евиденциони број: 179029).

abandoned such an approach by conferring jurisdiction on the EU itself in relation to foreign direct investment, including negotiations and conclusions on foreign investment with non-EU countries. The Regulation continues to be a smooth transition to a new EU investment policy by providing legal certainty for European and foreign investors benefiting from the investment protection offered in bilateral agreements on investments of member states concluded with other countries prior to the Lisbon Treaty. The Regulation clarifies the legal status of these agreements in accordance with EU laws and confirms that these agreements may remain in force until it is replaced by a new EU foreign investment agreement. At the same time, the Regulation establishes a mechanism for negotiating the conclusion of bilateral investment agreements with countries originally not envisaged for foreign investment in the EU. This solution is aimed at extending the scope of investment protection currently available to European investors.

Key words: bilateral investment agreements, transitional arrangement, EU member states, third states, foreign investment protection system

1) СВРХА

Ступањем на снагу Уговора из Лисабона 1. децембра 2009. године, директне стране инвестиције укључене су у питања заједничке трговинске политике. У складу са чланом 3. став 1. тачка е. Уговора о функционисању ЕУ, Европска унија има искључиву надлежност над заједничком трговинском политиком, па отуд, она и има могућност да доноси правно обавезујуће акте у тој области. Изузетно то могу чинити и државе ако их на то претходно овласти Европска унија. Четврто поглавље Главе IV трећег дела Уговора о функционисању ЕУ, регулише јединствена правила о кретању капитала између држава чланица и трећих држава укључујући и кретања инвестиционог капитала. На правила о страним улагањима генерално утичу међународни инвестициони споразуми између држава. Уговор из Лисабона није променио статус ових споразума, а Уговор о функционисању ЕУ не садржи никакве прелазне одредбе у том погледу.² Билатерални инвестициони споразуми закључени пре 1. децембра 2009. године, према Уредби, остају важећи с аспекта међународног права док не буду замењени споразумима Европске уније. Уредба регулише још и услове за одржавање на снази споразума закључених у периоду од 1. децембра 2009. године до 9. јануара 2013. године, као и услове за закључење и оснажење споразума закључених са трећим државама након 9. јануара 2013. године. За инвеститоре из Европске уније у том погледу најважније питање односи се на правну заштиту њихових улагања. Државе чланице могу одржати на снази споразуме с трећим државама у складу са овом

² Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, OJ C 306/1, 17.12.2007.

Уредбом. Уредба у том смислу предвиђа издавање одговарајућих одобрења да се отворе преговори о ревизији постојећих инвестиционих споразума или закључивању нових што по себи, пак, не би требало да ограничи преговоре или склапање споразума о и од стране Европске уније. Државе чланице имају обавезу да ускладе одредбе ових споразума с правом Европске уније. Одржавање ових споразума на снази у складу је са прелазним аранжманима закљученим сходно овој Уредби. Ови аранжмани у транзиционом периоду треба да допринесу оперативности закључених инвестиционих споразума, али и расподела надлежности између држава чланица и Европске уније, чиме се искључива надлежност Европске уније не доводи у питање.

2) МЕРЕ

Уредба (ЕУ) бр. 1219/2012 Европског парламента и Савета од 12. децембра 2012. године, о установљавању прелазних аранжмана за билатералне инвестиционе споразуме између држава чланица и трећих држава (*Regulation (EU) no 1219/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 establishing transitional arrangements for bilateral investment agreements between Member States and third countries*).

3) САДРЖАЈ

Одржавање на снази постојећих инвестиционих споразума

Уредба регулише статус билатералних инвестиционих споразума држава чланица са трећим државама. Претпоставка је, да ови споразуми садрже одредбе о заштити страних улагања. Уредбом се регулишу услови и процедура ревизије или закључења инвестиционих споразума. У другом поглављу Уредбе регулише се одржавање на снази постојећих инвестиционих споразума. У том погледу, државе чланице имале су обавезу да обавесте Комисију до 8. фебруара 2013. године о свим билатералним споразумима са трећим државама потписаним пре 1. децембра 2009. године за које држе да треба да остану на снази. За државе које приступе ЕУ након тог датума, постоји идентична обавеза пријављивања списка билатералних инвестиционих споразума, с тим да је рок за пријаву 30 дана од датума приступања. Пријављивање подразумева и доставу примерака билатералних споразума, као и свих накнадних измена. Такви споразуми производе даље правно дејство све док на снагу не ступи споразум са истим предметом између Европске уније и трећих држава. Комисија објављује на годишњем нивоу списак пријављених инвестиционих споразума са трећим државама. Иначе, у случају оцене Комисије да неке одредбе из постојећих објављених споразума представљају препреку за

закључење инвестиционих споразума између Европске уније и трећих држава, Комисија и државе чланице сарађују ради превазилажења ових проблема. У том смислу, решење се тражи кроз консултације које не могу трајати дуже од 90 дана. Након протеча 60 дана од почетка консултација, Комисија може предложити предузимање конкретних мера ради решавања ових проблема.

Одобрење за измену и закључење инвестиционих споразума

Придржавајући се напред наведених одредби, државе чланице имају право да започну процедуру измене постојећег или закључење новог инвестиционог споразума са трећом државом. Претходно у року пет месеци пре започињања ове процедуре државе морају писмено обавестити Комисију ради прибављања одобрења. Када добије одобрење за измену постојећег или закључење новог инвестиционог споразума са трећом државом, држава чланица обавештава Комисију и доставља јој текст новог споразума. Ово правило се односи и на споразуме закључене након 9. јануара 2013. године, који не подлежу обавези обавештавања према предметној Уредби. Након што утврди испуњеност услова, Комисија у року од 90 дана од датума пријема обавештења одобрава закључење новог инвестиционог споразума.

Комисија такође, може и одбити издавање одобрења ако би започињање процедуре измене или закључења новог инвестиционог споразума било у супротности са правом Европске уније поред чињенице поделе надлежности између Уније и држава чланица; затим ако би започињање ове процедуре било у супротности са циљевима и начелима спољног деловања Европске уније и ако би то представљало озбиљну препреку закључењу билатералних инвестиционих споразума са трећим државама. Такође, Комисија може условити издавање одобрења уношењем посебних ставки у преговоре и закључивање новог инвестиционог споразума које произилазе из права Европске уније и њене инвестиционе политике. Комисија мора бити обавештавана о напретку и резултатима преговора у вези измене постојећег и закључења новог инвестиционог споразума и то, у различитим фазама овог поступка. Она може захтевати да узме учеће у преговорима. О свим акцијама које предузима, Комисија обавештава Европски парламент и Савет. Комисији у спровођењу процедуре према одредби члана 16. Уредбе помаже Комитет за инвестиционе споразуме (*Committee for Investment Agreements*).³

³ Regulation (EU) No 182/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 February 2011 laying down the rules and general principles concerning mechanisms for control by Member States of the Commission's exercise of implementing powers, *OJ L* 55, 28.2.2011, p. 13.

Споразуми закључени између 1. децембра 2009. и 9. јануара 2013. године

Споразуми закључени између 1. децембра 2009. и 9. јануара 2013. године, морају према Уредби бити пријављени Комисији ради њиховог даљег одржавања на снази, односно ради ступања на снагу до 8. јануара 2013. Комисија процењује да ли такви инвестициони споразуми одговарају прописаним условима везаним за обавештавање, па сходно томе издаје одобрење у року од 180 дана држећи се правила консултативног поступка. *A contrario*, кад Комисија процени да споразум не одговара прописаним условима, држава чланица не сме предузимати даље кораке ка његовој измени или закључивању новог споразума. Све претходне радње повлачи и поништава. Комисија са своје стране, обавештава уз посебно образложење такву државу чланицу о негативној одлуци.

Обавезе држава чланица у вези са инвестиционим споразумима са трећим државама

У случају да инвестициони споразуми потпадају под одредбе ове Уредбе, државе чланице имају обавезу да обавесте Комисију без одлагања о свим састанцима које ће одржати на основу одредаба ових споразума. Комисији државе достављају дневни ред састанка и све друге потребне податке, укључујући и податке о поверљивости.⁴ У случају када састанци обухватају питања везана за спровођење политике Европске уније у вези са трговином, Комисија може тражити и заузимање одређених ставова од стране држава чланица. Без било каквог одлагања државе чланице имају обавезу да обавештавају Комисију и о свим захтевима за решавање спорова на основу билатералних инвестиционих споразума. Комисија процењује у таквим ситуацијама да ли је потребно да се укључи у заједничку одбрану. У сваком случају државе имају обавезу да пре покретања решавања спорова поводом инвестиционих споразума консултују Комисију.

4) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Уредба је ступила на снагу двадесетог дана од датума објављивања у Службеном листу Европске уније (10. јануара 2013. године). Непосредно се примењује у свим државама чланицама Уније. Комисија има обавезу да извести

⁴ Regulation (EC) No 1049/2001 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2001 regarding public access to European Parliament, Council and Commission documents, *OJ L* 145, 31.5.2001, p. 43.

Европски парламент и Савет о њеној примени до 10. јануара 2020. године, као и да изнесе предлоге за њеном ревизијом.

5) ИЗВОРИ

Regulation (EU) no 1219/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 establishing transitional arrangements for bilateral investment agreements between Member States and third countries, *OJ L* 351/41, 20.12.2012.

Regulation (EU) No 182/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 February 2011 laying down the rules and general principles concerning mechanisms for control by Member States of the Commission's exercise of implementing powers, *OJ L* 55, 28.2.2011.

Regulation (EC) No 1049/2001 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2001 regarding public access to European Parliament, Council and Commission documents, *OJ L* 145, 31.5.2001.

Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, *OJ C* 306/1, 17.12.2007.

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Слобода кретања капитала представља један од фундаменталних правних принципа Европске уније. Како је кретање инвестиционог капитала један од видова те слободе, то је његово остваривање гарантовано Европским правом. У том смислу, генерално је правило да раније закључени правни инструменти, међународни инвестициони споразуми (ВИТ) држава чланица, остају важећи с аспекта међународног права док не буду замењени новим споразумима Европске уније. Како инвестициона политика Европске уније има за циљ отварање страних тржишта за компаније из ЕУ, Србија као држава кандидат за приступање Европској унији треба да ради на доследној либерализацији промета страног инвестиционог капитала. Предметна Уредба требало би да потакне хармонизацију домаћег законодавства са правом Европске уније у овој области, што би даље могло поспешити различите видове кретања инвестиционог капитала унутар домаћег тржишта. У складу са закљученим инвестиционим споразумима са државама чланицама ЕУ, Србија би могла предузети и конкретне мере које омогућавају либерализацију капиталних инвестиција у сврху екстензивирања обавеза Европске уније у погледу остваривања слободе кретања капитала и на подручју које не припада европском економском простору *stricto sensu*. Ограничења у извршавању преузетих уговорних обавеза могла би бити превазиђена коришћењем механизма који су предвиђени и у предметној Уредби. С озбиром да Уредба

претпоставља спровођење процедура на недискриминаторским основама, то значи да би Србија могла допустити даљу либерализацију домаћег тржишта било на бази већ закључених инвестиционих споразума са државама чланицама, било кроз њихово новирање, али свакако уз поштовање принципа општег интереса и пропорционалности. У конкретном случају, Србија би са либерализацијом домаћег тржишта капитала испунила потребне предуслове за пријем, али би морала водити рачуна и о заштити сопствених виталних интереса, чак и након постизања пуноправног чланства у Европској унији.